

TEKNOPARK BÖLGESİNDE FAALİYET GÖSTEREN ŞİRKETLERİN AKADEMİSYENLERDEN ALDIKLARI DANIŞMANLIK VE PROJE HİZMETLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

Mustafa ŞEN*

ÖZ

Bilindiği üzere teknoparklar üniversiteler/araştırma kurumları ve sanayi kuruluşlarının aynı ortam içerisinde araştırma, geliştirme ve yenilikçilik çalışmalarını sürdürdükleri; birbirleri arasında bilgi ve teknoloji transferi gerçekleştirdikleri; akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleştiği organize araştırma - geliştirme, yenilikçilik ve teknoloji ekosistemleridir. Bu bölgelerde faaliyet gösteren şirketlerin yürüttükleri projeler kapsamında üniversitelerde çalışan konusunda uzman akademik personelden danışmanlık hizmeti almaları durumunda yapılan ödemelerin vergilendirilme usulü, çalışmamızın konusu olmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Teknopark, Akademisyen, Şirket, Danışmanlık, Proje.

1. GİRİŞ

Uluslararası Bilim Parkları Derneği'nin (The International Association of Science Parks, IASP) tanımına göre teknoparklar; ana amacı, bünyesindeki bilgi tabanlı firmaların, yenilikçilik (inovasyon) ve rekabetçilik kültürünü destekleyerek ve öne çıkararak toplumun zenginliğini artırmak olan, uzmanlaşmış profesyonellerce yönetilen bir girişimdir. Bu amaçların sağlanabilmesi için bir teknopark; üniversiteler, AR-GE kuruluşları, firmalar ve pazar arasında bilgi ve teknoloji akışını yönetir ve teşvik eder; kuluçka merkezleri yardımıyla yenilikçi firmaların oluşmasını ve büyümesini kolaylaştırır; yüksek kalitede mekân ve olanaklar sağlar ve diğer katma değerli hizmetleri sunar.

Teknoparkta faaliyet yürüten firmaların en önemli çıktıları, yürüttükleri projelerden elde ettikleri sonuçlardır. Bu projelerin hazırlanması ve uygulanması sürecinde *üniversitelerde çalışan konusunda uzman akademik personelden alınan hizmetlerin ilişkin ödemelerde gelir vergisi hesaplar*ken

* Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Mali Hizmetler Uzmanı

her proje için ayrı gelir vergisi mi yoksa tüm projeler için kümülatif gelir vergisi matrahının oluşturulup, kümülatif gelir vergisi matrahına göre gelir vergisi hesaplanması konusunda yaşanan tereddütlerin giderilmesi adına bu çalışmamız kaleme alınmıştır.

2. TEKNOPARK BÖLGESİ

Günümüzde bir ülkenin küresel rekabet edebilirlik düzeyi, o ülkenin ‘yeni bilgi’ üretebilme kapasitesi ve ‘teknolojik gelişimi’ ile doğru orantılıdır. Yeni bilgi ile teknolojik uygulamanın aynı çatı altında toplandığı Üniversite-Sanayi İş Birliği Modeli, ülkelerin teknoloji tabanlı kalkınmasına doğrudan etkileri kanıtlanmış dünya çapında bir modeldir. Temel amacı bünyesindeki bilgi tabanlı şirketlerin, yenilikçilik (inovasyon) ve rekabetçilik kültürünü destekleyerek toplumun zenginliğini artırmak olan teknoparklar; üniversiteler, AR-GE kuruluşları, firmalar ve pazar arasında bilgi ve teknoloji akışını yönetip ve teşvik etmektedir. Barındırdıkları kuluçka merkezleri yardımıyla yenilikçi firmaların oluşmasını ve büyümesini de kolaylaştıran Teknoparklar bu şirketlere yüksek kalitede mekânlar sağlamakta ve katma değerli hizmetler sunmaktadır.

Teknopark, diğer adı ile Teknokent, 1950’li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde kurulan Silikon Vadisi ile ortaya çıkan bir modeldir. Bu model, Dünya genelinde Üniversite Sanayi İşbirliğini sağlama konusundaki en başarılı model olarak öne çıkarken, günümüzde de pek çok sanayileşmiş ülke teknoparkları teknoloji ve ekonominin gelişmesinde en önemli araç olduklarını düşünmektedirler. Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İngiltere, Japonya, Çin, Güney Kore, Hindistan, İsrail, Finlandiya ve benzeri gibi pek çok ülke, üretim ve hizmet sektörlerinde ürettikleri katma değer in önemli bir bölümünün teknoparkların bünyesinde yürütülen Ar - Ge çalışmalarının sayesinde olduğunu söylemektedirler. Büyüklüğüne, işlevine, yapısına, bulunduğu ülkeye ve çeşitli nedenlere bağlı olarak teknoparklar farklı isimler alabilmektedirler. Bu isimler; bilim parkı, araştırma parkı, endüstri parkı, teknokent, teknopolis ve benzeri isimlerdir.

2001 yılında 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile yasal zemine kavuşan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri; üniversiteleri, araştırmacıları, iş dünyasını bir araya getirerek, teknoloji üretimi ve ürünlerin ticarileşmesine izin vermektedir. 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’ndaki tanıma göre Teknoloji Geliştirme Bölgesi, yüksek/ileri teknoloji kullanan ya

da yeni teknolojilere yönelik firmaların, belirli bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da AR-GE merkezi veya enstitüsünün olanaklarından yararlanarak teknoloji veya yazılım ürettikleri/geliştirdikleri, teknolojik bir buluşu ticari bir ürün, yöntem veya hizmet haline dönüştürmek için faaliyet gösterdikleri ve bu yolla bölgenin kalkınmasına katkıda buldukları, aynı üniversite, yüksek teknoloji enstitüsü ya da AR-GE merkez veya enstitüsü alanı içinde veya yakınında; akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleştiği siteyi veya bu özelliklere sahip teknoparkı ifade eder.

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında teknoparkların bünyesinde bulunan projeler aşağıdaki konularda muafiyete sahip olmaktadır;

- Kurumlar Vergisi Teşviki
- Ücret Damga Vergisi Teşviki
- Gelir Vergisi Stopajı
- KDV İstisnası
- Sigorta Prim Desteği

Teknopark ve benzerleri genelde merkezî bir yönetim yapısına sahiptirler. Tipik olarak parktaki kurum ve şirketler ürün geliştirme ve yenilik yapmaya odaklıdır. Buna karşın sanayi siteleri imalata yoğunlaşmıştır, “iş parkları” ise idarecilik işlevlerine ağırlık verir. Teknoparklar küresel çapta “Bilgi Ekonomisi”nin altyapısını oluşturan; İnovasyonunu, teknolojinin ticarileştirilmesinde devletler, üniversiteler, özel girişimlerin birlikte hareket etmesini sağlamaktadır. Bu parklar, binalar için bir arazi sağlamanın yanı sıra, bazı ortak kaynaklar sunar: kesintisiz elektrik, telekomünikasyon santralleri, resepsiyon ve güvenlik hizmetleri, idare ofisleri, lokantalar, banka şubeleri, toplantı merkezi, otopark, toplu ulaşım araçları, eğlence ve spor tesisleri gibi. Bu bakımdan parklar, kiralık mekânlardan daha avantajlıdır, çünkü bu hizmetlerin masraflarının paylaşılmasını sağlarlar.

3. TEKNOPARK BÖLGESİNDE FAALİYET GÖSTEREN ŞİRKETLERİN AKADEMİSYENLERDEN ALDIKLARI DANIŞMANLIK VE PROJE HİZMETLERİ

Bilindiği üzere, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun 7263 sayılı Kanunla değişik geçici 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasında; “31/12/2028 tarihine kadar, bölgede çalışan AR-GE, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisi; verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir. Bu kapsamdaki ücretlere ilişkin düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden istisnadır. Gelir vergisi stopajı ve sigorta primi işveren hissesine ilişkin teşviklerden yararlanacak olan destek personeli sayısı, AR-GE ve tasarım personeli sayısının yüzde onunu aşamaz. Toplam personel sayısı on beşe kadar olan Bölge firmaları için bu oran yüzde yirmi olarak uygulanır. Hak kazanılmış hafta tatili ve yıllık ücretli izin süreleri ile 17/3/1981 tarihli ve 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda belirtilen tatil günlerine isabet eden ücretler de bu istisna kapsamındadır. Haftalık kırk beş saatin üzerindeki ve ek çalışma sürelerine ilişkin ücretler bu istisnadan faydalanamaz” hükmüne yer verilmiştir.

Teknoloji Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinde de; “Araştırmacı Personel: Bölgede yer alan faaliyetlerde hizmetine ihtiyaç duyulan üniversitelerde çalışan konusunda uzman akademik personeli ve kamu kurum ve kuruluşlarına ait araştırma merkez ve enstitülerinde çalışan en az yüksek lisans derecesine sahip konusunda uzman personeli ifade eder.” açıklamasına yer verilmiştir.

Öte yandan, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 61 inci maddesinde, “Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir.

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez...” denilmiş, 62 nci maddesinde de; hizmet erbabını işe alan emir ve talimatları dahilinde çalıştıran gerçek ve tüzel kişiler işveren olarak tanımlanmıştır.

Aynı Kanunun 65 inci maddesinde; sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin, işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasının serbest meslek faaliyeti olduğu hükme bağlanmıştır.

Ayrıca, anılan Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasında tevkifat yapmakla yükümlü olanlar sayılmış ve aynı fıkranın; (1) numaralı bendinde, hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61 inci maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (istisnadan faydalananlar hariç), (2) numaralı bendinde de yaptıkları serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenlere yapılan ödemelerden gelir vergisi tevkifatı yapılacağı belirtilmiştir.

Diğer taraftan 311 sayılı Gelir Vergisi Genel Tebliğinin “Özel sektör işyerlerinde birden fazla işverenin yanında çalışanların durumu” başlıklı 21 inci maddesinde hizmet erbabının ücretlerinin hangi hallerde birden fazla işverenden elde edildiğinin kabul edileceği belirtilmiş olup yine aynı maddede aynı takvim yılı içinde tek işverenden elde edildiği kabul edilen ücret gelirlerinin kümülatif matrah esas alınmak suretiyle vergilendirileceği açıklamalarına yer verilmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre, 4691 sayılı Kanun gereğince şirketlerin Teknoloji Geliştirme Bölgesi içerisindeki faaliyetleri kapsamında danışmanlık hizmeti alınan ve üniversitede görevli bulunan akademik personelin;

- İlgili şirkete tabi ve bağlı olarak çalışmaları (personel ile şirket arasında bir hizmet sözleşmesi imzalanmış olması) halinde, bunlara yapılacak ödemelerin ücret olarak kabul edilmesi ve ilgili şirket tarafından bir takvim yılında yapılan ödemelerin kümülatif matrah esas alınarak tevkif suretiyle vergilendirilmesi,

- İlgili şirkete tabi ve bağlı olmaksızın kendi nam ve hesaplarına çalışmaları halinde ise bunlara yapılacak ödemelerin serbest meslek ödemesi olarak kabul edilerek, 193 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendine göre gelir vergisi tevkifatı yapılması,

Gerekmektedir.

4. SONUÇ

Teknopark olarak ifade edilen Teknoloji Geliştirme Bölgeleri; yüksek/ileri teknoloji kullanan ya da yeni teknolojiler üretmeye yönelik firmaların, belirli bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsünün olanaklarından yararlanarak teknoloji veya yazılım ürettikleri / geliştirdikleri, teknolojik bir buluşu ticari bir ürün, yöntem veya hizmet haline

dönüştürmek için faaliyet gösterdikleri ve bu yolla bölgenin kalkınmasına katkıda buldukları, aynı üniversite, yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsü alanı içinde veya yakınında; akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleştiği siteler veya bu özelliklere sahip alanlardır.

Teknopark bölgesinde yer alan şirketlerin konusunda uzman akademik personelden, yürüttükleri projeler kapsamında danışmanlık hizmeti alma imkânları bulunmaktadır. Buna göre, danışmanlık hizmeti alınan ve üniversitede görevli bulunan akademik personelin, ilgili şirkete tabi ve bağlı olarak çalışmaları (personel ile şirket arasında bir hizmet sözleşmesi imzalanmış olması) halinde, bunlara yapılacak ödemelerin ücret olarak kabul edilmesi ve ilgili şirket tarafından bir takvim yılında yapılan ödemelerin kümülatif matrah esas alınarak tevkif suretiyle vergilendirilmesi ve yine ilgili şirkete tabi ve bağlı olmaksızın kendi nam ve hesaplarına çalışmaları halinde ise bunlara yapılacak ödemelerin serbest meslek ödemesi olarak kabul edilerek gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu (1961, 06 Ocak). Ankara : Resmi Gazete (Sayı: 10700)

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu (2001, 06 Temmuz). Ankara : Resmi Gazete (Sayı: 24454)

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği(2016, 10 Ağustos). Ankara : Resmi Gazete (Sayı: 29797)